Фокін Я. Ф.
старший викладач кафедри
кримінального процесу та криміналістики
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Київська область, Україна

КРИМІНАЛІСТИЧНА ПРОФІЛАКТИКА УХИЛЕНЬ ВІД ПРИЗОВУ НА СТРОКОВУ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ТА МОБІЛІЗАЦІЮ

На фоні проходження на сході Україні Антитерористичної операції збільшилась кількість кримінальних правопорушень пов'язаних з проходженням військової служби, зокрема ухилення від призову на строкову службу (ст. 335 КК України) та призову за мобілізацією (ст. 336 КК України).

Дані злочину являють собою істотну суспільну небезпеку, так як підривають обороноздатність нашої держави та спрямовані проти порядку управління в Україні.

Розслідуючи злочини, передбачені ст. 335 та 336 КК України, слідчий зазвичай повинен вчиняти певні профілактичні дії задля зменшення здійснення злочинів у сфері забезпечення призову та мобілізації.

«Криміналістична профілактика, як частина загальної юридичної профілактики пов'язана, з виявленням причин і умов злочину, об'єктів криміналістичного впливу, а також із застосуванням специфічних профілактичних заходів, що ускладнюють вчинення нових злочинів, та з припиненням або перериванням злочинної діяльності конкретних осіб [1, с. 38].

Н. А. Селіванов вказує на обов'язок слідчого в рамках розслідування кримінального провадження встановити криміногенні чинники об'єктивного і суб'єктивного характеру, що сприяють вчиненню злочину [2, с. 210–212].

На мою думку, одним із найдієвіших методів профілактики злочинів якими міг користуватись слідчий до прийняття нового Кримінального процесуального кодексу, було положення ст. 23-1 КПК України зразку 1960 року, а саме орган дізнання, слідчий, прокурор, встановивши причини і умови, що сприяли вчиненню злочину, вносять у відповідний державний орган, громадську

організацію або посадовій особі подання про вжиття заходів для усунення цих причин і умов. Орган дізнання, слідчий чи прокурор зобов'язані порушити в поданні питання про притягнення цих осіб до дисциплінарної або матеріальної відповідальності [3].

Одна з основних проблем, з якою міг би боротись слідчий у попередженні злочинів, здійснених у сфері забезпечення призову та мобілізації, є допущення помилок при веденні військового обліку роботодавцями. Обов'язок щодо забезпечення ведення військового обліку роботодавцями прямо передбачено нормами: Закону від 06.12.1991 «Про оборону» (ч. 2 ст. 16); Закону від 21.10.1993 «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (абзац тринадцятий ч. 1 ст. 21); Закону від 25.03.92 р. «Про військовий обов'язок і військову службу». Відповідні норми містить також Порядок організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних, затверджений постановою КМУ від 07.12.16 р. № 921. Відповідно до ст. 235 КУпАП військові комісаріати наділені повноваженнями з розгляду адмінпорушень у сфері військового обліку [4].

Отже, крім військових комісаріатів, яким надані такі повноваження, передбачені кодексом, слідчий порушував би питання про притягнення цих осіб до дисциплінарної або матеріальної відповідальності [5, с. 169].

Якщо слідчий під час розслідування злочинів передбачених ст. 335 та 336 КК України виявить, що однією із причини скоєння злочинів даної групи є неналежна робота військкомату, він зміг би пред'явити подання останньому, якщо були б законодавчо запроваджені дані зміни [5, с. 169].

Наприклад, на думку Шаповалова В.В., слідчий може здійснювати таку профілактичні дії, як:

1. Внесення подання на адресу військового комісаріату з вимогою використання знань професійного психолога у роботі з призовниками (в тому випадку, якщо в штаті військового комісаріату дана особа відсутня);

2. Внесення подання на адресу психолога військового комісаріату з вимогою спрямування діяльності останнього на вироблення у призовників основних якостей, які будуть потрібні йому під час проходження військової або альтернативної (невійськової) служби (вміння спілкуватися у великому колективі, дотримуватися положень військового статуту, виконувати накази

командира, правильно виходити з конфліктних ситуацій, відстояти себе);

3. Вищевказані способи реагування раціонально використовувати і щодо освітніх установ та їх працівників у тому випадку, коли за результатами узагальнення практики слідчий встановить зв'язок осіб, які ухилились від призову, з даними організаціям;

4. В якості факультативних способів усунення обставин, що сприяли вчиненню злочина, можна розглядати виступ слідчого на зборах, читання лекцій у військових комісаріатах, освітніх закладах, виступи і публікації в ЗМІ [6, с. 146–147].

У тому випадку, якщо в ході розслідування слідчий в якості першопричини скоєння злочину бачить недостатню популяризацію серед населення бажання виконання військового обов'язку перед Батьківщиною. Його формами реагування можуть стати такі:

1. Виступи та публікації в ЗМІ, присвячені роз'ясненню про кримінальну відповідальність унаслідок ухилення від призову на строкову військову службу, призову осіб офіцерського складу та мобілізації ;

2. Внесення подання на адресу керівництва військового комісаріату, освітніх установ щодо виконання положень державної «Стратегії національно – патріотичного виховання» на 2020–2025 роки затвердженого указом Президента України від 18 травня 2019 р. № 286/2019.

Метою Стратегії є визначення пріоритетів та основних напрямів національно-патріотичного виховання, зокрема дітей та молоді, розвитку відповідних інститутів держави і суспільства, забезпечення змістового наповнення національно-патріотичного виховання на основі:

– формування національно-культурної громадянської ідентичності, національно-патріотичного світогляду, збереження та розвитку суспільно-державницьких та духовно-моральних цінностей Українського народу;

– готовності громадянина до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України;

– усвідомлення досягнень Українського народу, його інтелектуальних, духовних та інших надбань [207].

3. Внесення подання на адресу педагогічних працівників освітніх установ, у обов'язки яких входить формування в учнів

основ військових знань. Крім вказівки на недоліки їх роботи, слідчий може дати рекомендації щодо усунення останніх, скориставшись змістом наукових розробок в галузі педагогіки. Наприклад, на думку К. Кукушкіна національно-патріотичне виховання засобами військово-спортивного хортингу можна визначити як багатопланову, систематичну, цілеспрямовану і скоординовану діяльність громадських об'єднань і філій Федерації військово-спортивного хортингу України у співпраці з державними органами для формування в учнівської молоді високої патріотичної свідомості, піднесеного почуття вірності до своєї Вітчизни, готовності до виконання громадянського обов'язку, найважливіших конституційних обов'язків щодо захисту інтересів Батьківщини [208].

Якщо в процесі буде встановлений факт надання неправомірної вигоди (хабара), то способами реагування на виявлені обставини може стати:

1. Внесення подання на адресу організації, установи, підприємства службовцю який отримав неправомірну вигоду (хабар);

2. Виступи і публікації в ЗМІ, присвячені виявленим фактом хабарництва;

3. Виступи на зборах в організації, установі, на підприємстві, до яких належить особа , яка надала неправомірну вигоду або яка отримала її.

Таким чином, підсумовуючи, вважаю за необхідне зазначити, що дієві способи профілактики скоєння злочинів, передбачених ст. 335 та 336 КК України існують, і за бажання їх можна ефективно використовувати; крім цього, законодавець може враховувати їх та повернути можливість видавати подання слідчому. Слідчі в більшості випадків після завершення розслідування ухилень від призову на строкову військову службу, призову осіб офіцерського складу та мобілізації ніяких заходів з профілактики скоєння даного злочину не здійснюють.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матусовский Г. А. Проблемы развития криминалистической профілактики. *Актуальні проблеми криміналістики*: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 25-26 вер. 2003 р. Харків : Гриф, 2003. С. 38–41.

2. Справочная книга криминалиста / под ред. Н. А. Селиванов. Москва, Норма – Инфра. 2001. 727 с.
3. Кримінально – процесуальний кодекс України від 28.10.1960 р. № 1000-05. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05
4. Відповідальність за порушення правил військового обліку. *Утека.* URL: https://uteka.ua/ua/publication/budget-13-byudzhet-oplata-truda-i-kadrovaya-rabota-50-otvetstvennost-za-narushenie-pravil-voennogo-ucheta (дата звернення: 30.09.2020).
5. Фокін Я.Ф. Розслідування злочинів у сфері забезпечення призову та мобілізації: дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2019. 277 с.
6. Шаповалов В. В. Основы методики расследования преступлений, связанных с уклонением от военной службы путем симуляции болезни или иными способами: монография. Владивосток: Мор. гос. ун-т, 2014. 169 с.
7. Про Стратегію національно-патріотичного виховання: Указ Президента України від 18 трав. 2019 р. № 286/2019 URL: http://https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text (дата звернення: 30.09.2020).
8. К. Кукушкін Виховання учнівської молоді засобами військово-спортивного хортингу. *Теорія і методика хортингу.* 2015. № 4. С. 17–25.

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРИЧОРНОМОРСЬКА ФУНДАЦІЯ ПРАВА»

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ: ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ»

9–10 жовтня 2020 р.

Одеса
2020

УДК 340.11(477)(063)
А 43

А 43 **Актуальні проблеми законодавства України: пріоритетні напрями його вдосконалення**: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 9–10 жовтня 2020 р.). – Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2020. – 136 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію **«Актуальні проблеми законодавства України: пріоритетні напрями його вдосконалення».** Для студентів, аспірантів, викладачів, науковців юридичних вищих навчальних закладів, представників судових та інших правозастосовних органів держави, адвокатів, представників юридичних громадських організацій.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

Погляди авторів, викладені в цьому збірнику, необов'язково відображають позицію організаторів міжнародної науково-практичної конференції **«Актуальні проблеми законодавства України: пріоритетні напрями його вдосконалення».**

УДК 340.11(477)(063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Білошенко О. Ю., Чабаненко Ю. С.
ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ МІФУ В СУЧАСНІЙ ДЕРЖАВІ 6

НАПРЯМ 2. МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ТА ПРИВАТНЕ ПРАВО

Грабович Т. А.
ПІДСТАВИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ: СУТНІСТЬ ТА ВИДИ 10

Коваленко Ю. О.
ЕВОЛЮЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ..... 13

Кондратенко Є. О.
ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ СПІЛЬНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС..... 17

Поліщук Д. О.
ОСОБЛИВОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ХАРТІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ МОВ АБО МОВ МЕНШИН 21

Чапля А. В.
ПРАВОВИЙ ПІДХІД ДО ПОНЯТТЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ..... 25

Ясинок Д. М.
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК МОДЕРАТОР В ПРАВОВОМУ ПРОСТОРІ ЄВРОПИ..... 30

НАПРЯМ 3. ЕКОЛОГІЧНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ПРАВО

Зозуля В. О.
ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ..... 33

НАПРЯМ 4. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Соколова А. Г.
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ УКЛАДЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ДОГОВОРУ 37

НАПРЯМ 5. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Бондарчук А. М.
ГОСПОДАРСЬКА КОМПЕТЕНЦІЯ ТОВАРНОЇ БІРЖИ ЯК ОРГАНІЗАТОРА ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ..... 42

Осовітня Л. В.
ЗАСТОСУВАННЯ НЕДОПУСТИМИХ СПОСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ЯК ФОРМА ЗЛОВЖИВАННЯ ПАТЕНТНИМИ ПРАВАМИ 46

Погрібний Д. І.
ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ 52

Поліщук В. В.
ТЕОРЕТИКО-ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МЕДІАТОРА У ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРАХ У РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ 55

Стоколос В. В.
ВЛИВ КОРУПЦІЇ В КОНТЕКСТІ ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ 60

НАПРЯМ 6. ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Мартюк А. С.
СВОБОДА ПРАЦІ У ТРУДОВОМУ ПРАВІ І ЇЇ ОБМЕЖЕННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ 64

Процишин І. І.
ДИСТАНЦІЙНА РОБОТА ЯК НОВЕЛА В ТРУДОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ 68

Солод А. С.
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ: ОКРЕМІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ НЕВИПЛАТИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ 72

Циганчук І. І.
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДНЕСЕННЯ ТРУДОВИХ СПОРІВ ДО МАЛОЗНАЧНИХ СПРАВ У ПРАКТИЦІ ВЕРХОВНОГО СУДУ 74

НАПРЯМ 7. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Готенко Д. О.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ 79

Клименко Ю. Ю.
ОБОВ'ЯЗОК ДОКАЗУВАННЯ У МИТНИХ СПОРАХ 82

Клипа О. П.
ВИДИ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ 87

Міхровська М. С.
ДЕЯКІ АСПЕКТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОГО УРЯДУВАННЯ 89

Одинцова І. М.
ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ 93

Поштаренко О. В.
ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ 95

Рубан Ю. Ю.
АКТУАЛЬНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ СПІВПРАЦІ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ 99

Солодка О. М.
ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА: СУТНІСНИЙ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК..... 102

Чуб А. В.
МОНІТОРИНГ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ..... 106

НАПРЯМ 8. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Сікан О. М.
ЧЛЕН СІМ'Ї ЯК СПЕЦІАЛЬНИЙ СУБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ – ПРОБЛЕМИ ДЕФІНІЦІЇ 110

Тертична А. А.
ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ СПІВВІДНОШЕННЯ СКЛАДІВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЕЮ 382 КК, ЗІ СКЛАДАМИ ІНШИХ ВИДІВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ..... 114

НАПРЯМ 9. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА

Арешонков В. В.
СУБ'ЄКТИ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ПОНЯТТЯ, РІЗНОВИДИ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ..... 119

Марушев А. Д.
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ В ПРОЦЕСІ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО БАНКРУТСТВА... 123

Поляцкова В. Г.
ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ В РЕЖИМІ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ В УМОВАХ КАРАНТИНУ 128

Фокін Я. Ф.
КРИМІНАЛІСТИЧНА ПРОФІЛАКТИКА УХИЛЕНЬ ВІД ПРИЗОВУ НА СТРОКОВУ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ТА МОБІЛІЗАЦІЮ..... 131

ПРИЧОРНОМОРСЬКА ФУНДАЦІЯ ПРАВА

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ: ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ»

9–10 жовтня 2020 р.

м. Одеса

Видавник – Причорноморська фундація права
Адреса для поштової кореспонденції: 65001, Одеса 1, а/с 307
Адреса для відвідувачів: м. Одеса, вул. Жуковського, 33
W: www.blackseafoundationoflaw.org.ua, T: +38 099 489 35 92
Підписано до друку 12.10.2020 р. Здано до друку 13.10.2020 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 7,90.
Тираж 100 прим. Зам. № 1310-20.